

Investigating the interactive role of university and municipality in creating and developing a learning city from the perspective of educational planning

Farzaneh Ghasemi ¹, Abdollah Parsa ^{*2}, Yadollah Mehralizadeh ³, Sakineh Shahi ⁴

1. PhD student, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

2. Associate Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

3. Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

4. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

10.22080/eps.2023.23522.2120

Date Received:

2022-05-09

Date Accepted:

2023-01-22

Keywords:

learning city,
University,
Municipality,
Ahvaz,
Grounded Theory.

Abstract

Aim: This study aimed at designing a model for developing a learning city with focus on university in metropolis city of Ahvaz from the perspective of educational planning. The research is based on the Grounded theory.

Methodology: The statistical population included faculty members of Shahid Chamran University and Ahvaz municipality managers and sampling was purposeful and snow ballets till the researcher after interviewing 23 samples reached a saturated decision. With analyzing the data of the interviews, 834 open codes extracted that from combination of them, 38 categories developed and after 3 steps of open coding, axial coding and selective coding, learning city model with focus on university with six main categories (condition of creation, phenomenon aligned, background conditions, modeling condition, strategies and consequences) presented. The designed model could be used as a strategic or operational model in municipality of Ahvaz city.

Results: Based on the data of this research, consequences of collaboration of municipality and university could be define as follows: social growth and maturing of the citizens, developing of social urban activities, increasing of cultural and scientific associations, improving urban decisions, upgrading of university and municipality cooperation, Appropriateness of the distribution of educational services with the distribution of the urban population, innovation in urban views and perspective and making necessary to providing tutorials for any projects in the learning city and improving the municipality collaboration in national and international levels.

Conclusions and suggestions: The Influential factors and compilation of indicators for the realization of the learning city from the perspective of educational planning. This designed model can be used as a strategic or operational model in Ahvaz metropolitan municipality.

Innovation and originality: Not only the innovation of the subject which is one of the new issue related to the world sustainable development but also in the field of research for the sake of interaction of university and municipality in Iran is important.

* **Corresponding Author:** Abdollah Parsa

Address: Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran **Email:** abd.parsa@scu.ac.ir

بررسی نقش تعاملی دانشگاه و شهرداری در ایجاد و توسعه شهر یادگیرنده از منظر برنامه‌ریزی آموزشی

فرزانه قاسمی^۱، عبدالله پارسا^{۲*}، یداله مهرعلی زاده^۳، سکینه شاهی^۴

۱. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.
۲. دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.
۳. استاد گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران
۴. استادیار گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

10.22080/eps.2023.23522.2120

تاریخ دریافت	چکیده:
۱۴۰۱/۰۲/۱۹	هدف: پژوهش حاضر باهدف طراحی الگوی برای ایجاد شهر یادگیرنده با محوریت دانشگاه در کلان‌شهر اهواز از منظر برنامه‌ریزی آموزشی انجام شده است.
تاریخ پذیرش	روش‌شناسی: این پژوهش از نوع مطالعات کیفی به روش داده بنیاد است. جامعه آماری شامل استادان دانشگاه شهید چمران اهواز و کارشناسان و مدیران شهرداری کلان‌شهر اهواز بوده و روش نمونه‌گیری به صورت هدفمند و گلوله برفی تا جایی ادامه یافت که پژوهشگر با استفاده از مصاحبه نیمه ساختاریافته با 23 نفر از اعضای نمونه به اشباع نظری رسید. تحلیل داده‌ها با استفاده از رویه‌های نظام مند کوربین و اشتراوس انجام شد که شامل کدگذاری مفاهیم و شکل دادن به نظریه است. تعداد 834 کدباز استخراج و از تلفیق آن‌ها تعداد 38 مقوله احصاء گردید و طی سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی، الگوی ایجاد شهر یادگیرنده با محوریت دانشگاه در شش مقوله اصلی ایجاد شهر یادگیرنده (شرایط علی، پدیده محوری، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدهای) ارائه شده است. این الگوی طراحی شده می‌تواند به‌عنوان یک الگوی راهبردی و یا عملیاتی در شهرداری کلان‌شهر اهواز مورداستفاده قرار گیرد.
۱۴۰۱/۱۱/۲۲	یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان می‌دهد، پیامدهای ایجاد شهر یادگیرنده در نتیجه تعامل دانشگاه و شهرداری، رشد و بلوغ اجتماعی شهروندان، تناسب توزیع خدمات آموزشی با توزیع جمعیت شهری، توسعه فعالیت‌های آموزشی و تعاملات فرهنگی در شهر، توسعه انجمن‌ها و شبکه‌های علمی-فرهنگی، تصمیم‌گیری‌های علمی و مطلوب‌تر در سطح شهر، افزایش تعاملات دانشگاه و شهرداری، تعالی فضا و منظر شهری و توسعه فضای یادگیری، ایجاد ضمانت ارائه پیوست آموزش شهروندی برای همه پروژه‌های شهر یادگیرنده، افزایش تعاملات شهرداری در سطح ملی و بین‌المللی است.
کلیدواژه‌ها: شهر یادگیرنده، دانشگاه، شهرداری، اهواز، نظریه داده بنیاد	نتیجه‌گیری و پیشنهادات: دانشگاه به‌عنوان پلی ارتباطی بین چهار خرده نظام معرفت، منزلت، قدرت و ثروت، نقش محوری در شناسایی مؤلفه‌ها و عوامل تأثیرگذار و تدوین شاخص‌های تحقق شهر یادگیرنده از منظر برنامه ریزی آموزشی دارد. این الگوی طراحی شده می‌تواند به‌عنوان یک الگوی راهبردی و یا عملیاتی در شهرداری کلان‌شهر اهواز مورداستفاده قرار گیرد.
	نوآوری و اصالت: علاوه بر نوآوری در جنبه موضوعی که در زمره موضوعات روز دنیا و مرتبط با توسعه پایدار جهانی است، در حوزه قلمرو پژوهش نیز به دلیل بررسی تعامل دو نهاد دانشگاه و شهرداری در ایران کم سابقه است

*نویسنده مسئول عبدالله پارسا

آدرین دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

ایمیل: abd.parsa@scu.ac.ir

Extended abstract

Introduction

With the development of learning at the beginning of the 21st century, the world finds itself in the midst of dramatic changes in which the world's cities are in the center of these changes in the learning process (Jane, 2005). In international and practical studies, special focus has been placed on cities. In this regard, different perspectives and approaches of different dimensions have emerged in the framework of cities. These include: from an environmental point of view, concepts such as green and clean cities; as for the development and growth of technology, concepts such as electronic, virtual, digital, and information cities; as for the human factor, concepts such as the city of knowledge, city of learners, and city of creativity, which were introduced and considered by researchers, experts and policy makers. Faris (2006) identifies the global movement of "learning cities" as one of the growing views among many of such perspectives. According to the manifesto of the UNESCO International Conference on Learning City (2015), a learning city is considered a city that effectively mobilizes its resources in all sectors in a way that enhances inclusive learning from basic to advanced levels, facilitates learning in families, communities and in the workplace; develops the application of modern learning technologies and, while increasing the quality and benefits of learning, fosters a culture of lifelong learning. By doing so, the learning city will create and strengthen personal growth and social cohesion, social and cultural development, and sustainable development. In this manifesto, the key features of learning cities are expressed in three broad components: "The main benefits of creating a learning city, the main dimensions of creating a learning city and the underlying conditions for creating a learning city". In a learning city, there is extensive and lifelong learning, and cooperation and interaction is the most essential factor in connecting all its components. Meanwhile, Longworth and Davies (1996) argue that universities, as global organizations at the heart of the learning revolution, are the ideal places to play the leadership role of the learning city. From a regional development perspective, Goddard and Chatterton (1999) also emphasized the important role of universities in building a learning area. Morgan (2002) also pointed out to the pivotal role of universities as network catalysts in building social capital. Although many features of the learning city are common to all cities, they differ in ethnic and cultural composition, social structures, and cultural heritage (UNESCO, 2015). In light of this insight and given the important role of the university, it is necessary to design a systematic conceptual framework based on theoretical foundations appropriate to the ecological conditions of Ahvaz City to be used as a strategic or operational model. Therefore, the current question is how the municipality as an organization with different functions in the city on the one hand and universities as scientific and cultural institutions on the other hand, can cooperate and interact to create and develop the learning city? And in general, what is the interactive role of the university and the municipality in creating and developing the learning city from the perspective of educational planning?

Method

This research is a qualitative study based on the Grounded theory. The study cohort consisted of faculty members of Shahid Chamran University of Ahvaz and experts and managers of Ahvaz metropolitan municipality. We considered a systematic sampling method based on the snow ball effect so much so that the researchers reached a theoretical satisfaction after interviewing 23 respondents. Data was analyzed based on continuous immersion, classification, coding and comparison tactics in three stages of open, axial and selective coding. The reliability of the interviews was assessed through the criteria of credibility, dependability, confirmability, and Lincoln and Cuba verification.

Results

By analyzing the content of the interviews, 834 open codes were extracted and combined in order to arrive at 38 categories. Through three stages of coding, the model of creating and developing the learning city with the cooperation and interaction of university and municipality (context, central category, causal conditions, intervening conditions, strategies and consequences) is presented. The results are presented in Figure 1.

Discussion

In interaction with the municipality, the university can engage in the following activities to facilitate the development and institutionalization of the learning city in the metropolis of Ahvaz. These include reviving municipal protocols with the help of university departments, using the capacities of student societies and talented students at the local level to carry out educational activities, setting up science houses and simplifying science for citizens, designing and

producing educational and learning content (for citizens and employees of organizations), utilizing the dissertations of the universities of the region for conducting municipal study projects, establishing a center for approving urban implementation plans consisting of scientific experts of executive institutions and the university, using the scientific and intellectual capacities of the university in designing, consulting, monitoring and evaluating the learning city project and launching joint working groups and the think tanks of the academicians and city managers. These findings are in accord with the works of Goddard and Chatterton 1999; Morgan, 2002; Longworth, 2006; Regional Cooperation and Development Organization, 2007; Pascal International Observatory, 2014; Bayat et al., 2012; Sarvar et al., 2016.

Funding: There is no funding support.

Authors' Contribution: Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work

Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments: We are grateful to all the persons for scientific consulting in this paper.

مقدمه

در قرن بیست و یکم هم‌زمان با توسعه یادگیری و تغییر از تأکید بر یادگیری فردی به یادگیری جمعی، تحولات چشمگیر جهانی باعث شده که در ارتباط با رویدادهایی مانند توسعه محیط‌زیست، به مفاهیمی از قبیل شهر سبز یا شهر پاک؛ در ارتباط با توسعه و رشد فناوری، مفاهیمی چون شهر الکترونیکی، شهر مجازی، شهر دیجیتال، شهر اطلاعات؛ و در ارتباط با عوامل انسانی، مفاهیمی چون شهر دانش، شهر یادگیرنده، شهر خلاق، مطرح شوند و مورد توجه پژوهشگران و صاحب‌نظران و سیاستگذاران قرار گیرند. به‌زعم (Faris, 2006) در میان فراوانی چنین دیدگاه‌هایی، جنبش جهانی شهرهای یادگیرنده (Learning city) رشد کرده است

شهر یادگیرنده، همه منابع خود را در تمام بخش‌های شهری به کار می‌گیرد تا با تسهیل و تسریع دستیابی شهروندان به رشد فردی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی، انسجام اجتماعی را تحقق بخشیده و باعث خلق موفقیت برای شهروندان گردد (Longworth, 2011). در این شهر، یادگیری گسترده و مادام‌العمر وجود دارد. فعال‌سازی فرایندهای یادگیری مادام‌العمر (Lifelong learning) به‌عنوان راهبردی بنیادین، موجب بهبود موقعیت‌ها از نقطه‌نظر اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و همچنین بهبود کیفیت زندگی شهروندان می‌شود (Di Sivo & Ladiana, 2010). شهر یادگیرنده، نیازهای یادگیری محلش را از طریق مشارکت شناسایی کرده و از ظرفیت‌های روابط نهادی و اجتماعی برای ایجاد تغییر فرهنگی در ادراکات ارزش یادگیری انسان، استفاده می‌کند. در بیانیه کنفرانس بین‌المللی شهر یادگیرنده (UNESCO, 2015). یک شهر یادگیرنده، شهری تلقی شده است که منابع خود را به‌طور مؤثر در همه بخش‌ها به صورتی بسیج می‌کند که یادگیری فراگیر را از سطح پایه تا سطوح عالی ارتقاء بخشد؛ یادگیری را در خانواده‌ها و جوامع احیا و در محل کار تسهیل کند؛ استفاده از تکنولوژی‌های مدرن یادگیری را توسعه داده و ضمن افزایش کیفیت و مزیت یادگیری، فرهنگ یادگیری را در طول زندگی پرورش دهد. با انجام این کار، شهر یادگیرنده، رشد شخصی و انسجام اجتماعی، توسعه اجتماعی و فرهنگی و توسعه پایدار را ایجاد و تقویت خواهد نمود.

(UNESCO, 2015) شهر یادگیرنده را مستلزم یک رویکرد واقع‌گرایانه و عملیاتی برای به‌کارگیری یادگیری مادام‌العمر دانسته و آن را یک نظریه‌ی انتزاعی نمی‌داند؛ بلکه جریانی ادامه‌دار و مستمر دانسته که هیچ راه و روش جادویی برای شناخته شدن آن را به رسمیت نمی‌شناسد. یونسکو صفات و ویژگی‌ها و اعمال و اقداماتی را برمی‌شمارد که با بررسی و انجام آن‌ها می‌توان یک شهر یادگیرنده را شناخت و برای مناطقی که جهت ساخت شهر یادگیرنده، اراده‌ی سیاسی و تعهد داشته باشند، مجموعه‌ای از شاخص‌ها و ویژگی‌ها را تعریف کرده است که شهرها برای نظارت بر پیشرفت خود در این مسیر به آن‌ها نیاز دارند

به اعتقاد بسیاری از حامیان شهر و مناطق یادگیرنده، مدل شهر یادگیرنده (UNESCO, 2015) یکی از واضح‌ترین توصیف‌ها، است. نظریه‌ای که در آن بر سه مؤلفه «منافع عمده ایجاد شهر یادگیرنده، ابعاد اصلی ایجاد یک شهر یادگیرنده و شرایط زیربنایی ایجاد یک شهر یادگیرنده» تأکید شده است. چارچوب ویژگی‌های کلیدی شهرهای یادگیرنده متناظر با سقف، ستون‌ها و شالوده آرم یونسکو است. بر این اساس، سه حوزه اصلی منعکس‌کننده منافع عمده ایجاد یک شهر یادگیرنده مدرن عبارت‌اند از: توانمندسازی و انسجام اجتماعی، توسعه اقتصادی و رونق فرهنگی، توسعه پایدار. در این سه حوزه، شش ستون، بلوک‌های اصلی ساختمان یک شهر یادگیرنده را نشان می‌دهند؛ یادگیری فراگیر در سیستم آموزشی، فراگیری دانش در خانواده‌ها و جوامع، تسهیل یادگیری در محیط‌های کاری، استفاده گسترده از فن‌آوری‌های یادگیری نوین، ارتقاء کیفیت یادگیری، فرهنگ پویای یادگیری در طول زندگی. سه حوزه نیز منعکس‌کننده شرایط اساسی برای ساختن یک شهر یادگیرنده هستند که عبارت‌اند از: اراده و تعهد قوی سیاسی، نظارت و مشارکت همه ذینفعان و تجهیز و بهره‌برداری از منابع

(Longworth, 2011, P. 113) یکی از صاحب‌نظران دیدگاه منطقه یادگیرنده، معتقد است، همکاری و تعامل بین همه‌ی بخش‌ها، یک شهر را می‌سازد و ضروری‌ترین عامل اتصال همه‌ی اجزای شهر یادگیرنده است. مشاغل و صنعت، آموزش و پرورش، خدمات اجتماعی، بخش داوطلبانه، گروه‌های علاقه‌مند اجتماعی، سازمان‌های حرفه‌ای و دیگر نهادها و بخش‌ها همگی مهم هستند. در بحث اهمیت دانشگاه‌ها، Davies (1996) & Longworth اظهار می‌کنند که دانشگاه‌ها، به‌عنوان سازمان‌های جهانی در قلب انقلاب یادگیری، ایدئال‌ترین مکان برای ایفای موقعیت رهبری شهر یادگیرنده هستند. (Goddard and Chatterton, 1999) نیز از دیدگاه توسعه منطقه‌ای، تأکید می‌کنند که دانشگاه‌ها می‌توانند نقش مهمی در ساختن یک منطقه یادگیرنده ایفا کنند. (Morgan, 2002) نیز نقش دانشگاه‌ها را به‌عنوان کاتالیزورهای شبکه‌ای، در ساخت سرمایه اجتماعی، بسیار مهم می‌داند (Longworth, 2006, P.122) معتقد است دانشگاه‌ها می‌توانند با فعالیت‌هایی مانند؛ تحقیق‌ها، تخمین‌ها و مطالعات گروهی، طراحی و ارائه دوره‌ها و کنفرانس‌ها، سمینارها و کارگاه‌های آموزشی، رهبری و ارزیابی پروژه‌های مرتبط با یادگیری در زندگی شهری، نیازسنجی و نیاز سازی در سطوح فردی و اجتماعی و برای اقشار مختلف مردم، تعریف و توسعه شاخص‌های یادگیری مداوم و اقدامات گوناگون دیگر مانند فراهم ساختن تسهیلات مطالعه مردم و توسعه دوره‌های آموزش رسمی مرتبط با شهر یادگیرنده، به بسط و نهادینه کردن این موضوع بپردازند. بی‌شک ارتباط و تعامل شهر با دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی، دوسویه است. استقرار دانشگاه در شهر باعث می‌شود که دانشگاه به‌عنوان کانون رشد و توسعه فرهنگی نقش تأثیرگذاری بر فرهنگ و اقتصاد شهر داشته باشد. از سوی دیگر شهر نیز باید قادر به تأمین نیازهای اقتصادی، فرهنگی و آموزشی جامعه دانشگاهی باشد (Shamaei & Mahmoudi, 2011).

در بحث نقش و سهم آموزش عالی در توسعه منطقه یادگیری پژوهش‌هایی صورت گرفته است. گروهی از صاحب‌نظران با بررسی موضوع نظام‌های آموزشی در جامعه یادگیرنده، بر این دیدگاه تأکید دارند که تمام بخش‌های این نظام باید فعالیتی یکپارچه برای بسترسازی تحقق جامعه یادگیرنده آغاز کنند (Delanty, 2003; Hartley, 2000; Knapper and Cropely, 2001). و بر این باورند که آموزش عالی و مؤسسات آن به‌ویژه دانشگاه می‌تواند و باید نقش محوری و پیشگام را بر عهده بگیرد (UNESCO, 1997; Goddard, Chatterton, 1999; PASCAL International Observatory, OECD, 2007; Longworth, 2006; Kitagawa, 2004; Morgan, 2002; Longworth, 2014; Bayat, Gholi pour & Pour ezzat, 2013; Sarvar, Akbari & Taleshi Anbohi, 2016). تا حدی که (and Davies (1996) معتقدند دانشگاه‌ها، به‌عنوان سازمان‌های جهانی در قلب انقلاب یادگیری، ایدئال‌ترین مکان برای ایفای موقعیت رهبری

شهر یادگیرنده هستند. این چنین مسئولیتی آن‌ها را به پذیرفتن مأموریت جامعه‌گراتری تشویق می‌کند، هم در پژوهش‌ها و هم در آموزششان، در عین حال روابط ملی و بین‌المللی خود را نیز حفظ می‌کنند. در حیطه رسالت خدمات، (UNESCO (1994) تأکید دارد دانشگاه باید موارد زیر را انجام دهد؛ 1- افزایش تأکید بر بررسی و رفع مشکلات و بحران‌های ناشی از تغییرات سریع اجتماعی، اقتصادی، محیطی، فناوری و سیاسی. 2- گنجاندن هدفمند امکان دسترسی تخصصی به شبکه یادگیری و وسایل کمک یادگیری در مؤسسات آموزش عالی به منظور برانگیختن افراد برای یادگیری (Dohman, 1999).

درباره رسالت پژوهشی هم آموزش عالی به‌عنوان یک منبع تخصصی و ظرفیت تحقیقاتی، دارای اهمیت است؛ دانشگاه‌های برجسته، مانند فرودگاه‌های بین‌المللی، به‌عنوان یک عنصر مهم در بین ویژگی‌های شهرها و مناطق رقابتی موفق در جهان شناخته شده‌اند. برای دانشگاه، منابع، منافع و حمایت از شهر و منطقه‌ای که در آن واقع شده است برای رونق و رفاه آن و همچنین شرایط راحت و روابط محلی سازنده، مهم باشد. ایده تعامل دانشگاهی، با خود، ایده تولید مشترک دانش و منافع مشترک را به همراه دارد (OECD, 2007). آن‌ها باید مشکلات کشورهای خود را در مسیر توسعه دانش محور و رسیدن به جامعه یادگیری، شناسایی و تجزیه و تحلیل کنند و با انجام پژوهش راه‌حلی برای آن‌ها جستجو کرده و دیدگاه‌های نوآورانه‌ای را پیشنهاد کنند تا کشورهایشان بتوانند آینده‌ای بهتر بسازند (یونسکو، 1376). (Dohman, Duke (2002) (1996) و (UNESCO (2009) نیز بر نقش پژوهشی دانشگاه و تولید و اشاعه دانش و ارزیابی آن در توسعه منطقه یادگیرنده تأکید می‌کنند. از طرفی اگرچه بسیاری از ویژگی‌های شهر یادگیرنده برای همه شهرها مشترک است اما به این دلیل که شهرها در ترکیبات قومی و فرهنگی، ساختارهای اجتماعی و میراث فرهنگی باهم متفاوت هستند (UNESCO, 2015)، یکی از این نقشهای پژوهشی مورد انتظار از دانشگاه می‌تواند ارائه تبیین بهتر از مؤلفه‌های شهر یادگیرنده و توجه به ظرفیت‌ها و ویژگی‌های خاص شهر برای کمک به تقویت سرمایه انسانی و اجتماعی باشد. کلان‌شهر اهواز با چالش‌ها و مشکلات فراوانی مانند؛ حاشیه‌نشینی، شکاف قومیتی، پیامدهای نامطلوب اقتصادی و روحی - روانی بازممانده از دوران جنگ، عدم تناسب توزیع کمی و کیفی خدمات آموزشی با سطح پیش‌آمخته‌ها و سطح فرهنگ، کمبود امنیت اجتماعی، نارسایی‌های فرهنگی، امکانات لازم و کافی برای تفریح جوانان، ضعف در ناوگان حمل‌ونقل عمومی مناسب در شهر، عدم ارتباط بین پراکنش جمعیت و توزیع خدمات آموزشی، نبود مراکز فرهنگی، فرهنگسراها، کتابخانه‌های مجهز و نمایشگاه‌های هنری برای جوانان، نبود فضای خاص بانوان و ... مواجه است.

همچنین مطالعه نوروزی وند، مهر علی زاده و سعیدی (1394) نشان می‌دهد که این کلان‌شهر با چالش‌هایی همچون نبود مدیریت جامع شهری، مشکلات موجود در ساختارهای زیستی شهر، هم‌راستا نبودن آموزش‌ها و فعالیت نهادها، تعلق خاطر پایین شهروندان به شهر، استفاده نادرست از پتانسیل‌های اقتصادی و صنایع، آموزش‌های شهروندی ضعیف در شهر و غیره روبرو است بنابراین ضروری است که این دو نهاد دانشگاه و شهرداری با همکاری یکدیگر، چالش‌هایی را که بطور خاص بر کلان‌شهر اهواز تأثیر می‌گذارد، شناسایی کنند و استراتژی‌های برنامه ریزی جامع و گسترده خود را با مفهوم شهرهای یادگیرنده هماهنگ کنند. برنامه ریزی آموزشی از یکسو می‌تواند با فراهم ساختن مبانی دانشی و فکری لازم و مفید، از موازی کاری‌ها کاسته و یکپارچگی بیشتری در برنامه‌های آموزشی مرتبط با تربیت شهروندان ایجاد نماید و از سوی دیگر به دانشگاه در عمل به رسالت مسئولیت اجتماعی خود و تأثیرگذاری بر محیط پیرامونی خود کمک خواهد کرد. بنابراین تحقیق کنونی قادر خواهد بود به بسط دانش نظری و فراهم ساختن مبانی فکری مستحکم‌تر برای تفکر راهبردی و عملیاتی در کمک دانشگاه و اندیشه ورزی و عمل مدیران برای تحقق شهر یادگیرنده، مفید واقع شود.

لذا مساله حاضر آنست که شهرداری به عنوان سازمانی با کارکردهای مختلف در شهر از یک طرف و دانشگاه‌ها به عنوان نهادهای علمی و فرهنگی چگونه می‌توانند با تأکید بر برنامه ریزی آموزشی در تعامل با همدیگر برای ایجاد و توسعه شهر یادگیرنده همکاری و تعامل داشته باشند؟

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و در زمره تحقیقات کیفی است که به‌منظور توصیف عمیق و غنی، از دیدگاه اعضای هیئت‌علمی دانشگاه، کارشناسان و مدیران شهرداری کلان‌شهر اهواز و برای ارائه الگوی ایجاد شهر یادگیرنده، از راهبرد نظریه داده بنیاد استرواس و کوربین (Corbin and Strauss grounded theory) استفاده کرده است. مشارکت‌کنندگان در پژوهش، شامل اعضای هیئت‌علمی دانشگاه شهید چمران اهواز، کارشناسان و مدیران شهرداری کلان‌شهر اهواز بودند که با روش نمونه‌گیری هدفمند (Purposeful Sampling) و زنجیره‌ای (Chain sampling) انتخاب شدند. نمونه‌گیری تا زمانی ادامه پیدا کرد که در فرایند گردآوری داده‌ها پس از مصاحبه با 23 نفر اشباع نظری (Theoretical Saturation) به‌دست‌آمد. ملاک انتخاب نمونه، داشتن اطلاعات مناسب بود تا بتوانند پژوهشگر را در شکل دادن مدل نظری خودیاری دهند و این کار تا جایی ادامه یافت که طبقه‌بندی مربوط به داده‌ها و اطلاعات و تشریح مدل مفهومی موردنظر با تمام جزئیات و با دقت ممکن شود. به عبارتی پژوهشگر از طیف افراد بالقوه برای مصاحبه، کسانی را انتخاب کرد که بتوانند در فرایند گردآوری، خزانه داده‌های موردنیاز را غنی نمایند تا امکان ساخت نظریه فراهم شود. داده‌های پژوهش، از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته تا زمان دستیابی به کفایت نظری داده‌ها و اشباع نظری گردآوری شدند. پرسش‌های مصاحبه در قالب شش پرسش شفاهی که دربرگیرنده پنج بعد نظریه داده بنیاد است ارائه شدند؛

1. چه عوامل اصلی باعث ایجاد و توسعه شهر یادگیرنده در کلان‌شهر اهواز توسط شهرداری و دانشگاه از منظر برنامه ریزی آموزشی می‌شود؟
2. برای ایجاد و توسعه شهر یادگیرنده توسط شهرداری و دانشگاه چه راهبردهای اصلی قابل‌پیگیری در حوزه آموزش، پژوهش و خدمات مشاوره‌ای وجود دارد؟
3. مهم‌ترین عوامل تسهیل‌کننده یا مانع و محدودکننده راهبردهای پیشنهادی برای ایجاد شهر یادگیرنده توسط دانشگاه و شهرداری اهواز چه هستند؟

4. بسترها و زیرساخت‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و فناوری برای ایجاد و توسعه شهر یادگیرنده در کلان‌شهر اهواز توسط دانشگاه‌ها و شهرداری چه هستند؟
5. مهم‌ترین پیامدها و دستاوردهای به‌کارگیری راهبردهای پیشنهادی شما در ایجاد یک شهر یادگیرنده در کوتاه‌مدت میان، میان‌مدت و بلندمدت برای دانشگاه، شهر و شهرداری کلان‌شهر اهواز کدامند؟
6. با اتکا به متغیرها و عوامل به‌دست‌آمده، الگوی مطلوب برای ایجاد شهر یادگیرنده در کلان‌شهر اهواز چگونه است؟

داده‌ها بر اساس تاکتیک غوطه‌وری، دسته‌بندی، کدگذاری و مقایسه مداوم و در سه مرحله کدگذاری باز (Open Coding) کدگذاری محوری (Axial Coding) و کدگذاری انتخابی (Selective Coding) تجزیه و تحلیل شدند. قابلیت اعتماد مصاحبه‌ها از طریق معیارهای باورپذیری (Credibility)، انتقال‌پذیری (Transferability)، اطمینان‌پذیری (Dependability)، تأیید پذیری (Confirmability) لینکلن و کوبا استفاده شد. به‌منظور تضمین باورپذیری در مرحله کیفی، روش بازبینی اعضا به‌کاربرده شد. در این خصوص، تمام مضامین استخراج‌شده و تفسیرهای صورت گرفته و معرف بودن تفسیر و مضامین در یک فرایند دوطرفه بین نگارندگان بازبینی شدند. برای تضمین انتقال‌پذیری تلاش شد تا تمام جزئیات مربوط به مفاهیم و مضامین اصلی و فرعی و همچنین نمونه‌گزینی هدفمند و اقدامات صورت گرفته برای دستیابی به صاحب‌نظران و موانع پیش رو تشریح شود. در خصوص قابلیت اتکا و اطمینان به یافته‌های پژوهشی نیز تلاش شد تا با توجه به ادبیات و دیدگاه‌های مختلفی که در خصوص نمونه‌گزینی و تعداد مشارکت‌کنندگان وجود دارد، تعداد مشخصی از صاحب‌نظران برای مصاحبه به روش هدفمند و زنجیره‌ای انتخاب شوند.

یافته‌ها

داده‌های پژوهش، حاصل کدگذاری متن مصاحبه‌ها با مشارکت‌کنندگان است که باهدف طراحی الگوی برای ایجاد شهر یادگیرنده با محوریت دانشگاه در کلان‌شهر اهواز و از طریق ابعاد علی، محوری، زمینه‌ای، مداخله‌ای، راهبردی و پیامدهای حاصل از کاربرد استراتژی تحلیل‌شده‌اند. رونوشت مصاحبه‌ها برای یافتن مقوله‌های کلی، مقوله‌های محوری و مقوله‌های فرعی به‌طور منظم بررسی شد. طی فرایند کدگذاری تعداد 834 کدباز، استخراج شد و از تلفیق آن‌ها تعداد 38 مقوله احصاء گردید و در شش مقوله اصلی شرایط علی، پدیده محوری، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردهای توسعه حرفه‌ای مدیران و پیامدهای توسعه حرفه‌ای مدیران دسته‌بندی شدند. نتایج در قالب جدول شماره 1 و شکل شماره 1 ارائه شده‌اند.

جدول 1. چهارچوب کدگذاری‌ها در تحلیل داده‌ها

ابعاد	مقوله‌ها	کدهای باز
یادگیرندگی اجتماعی	سوق یافتن به سمت یادگیرندگی مداوم به دلیل پیشرفت علم، تکنولوژی و بنیادهای فکری	
تحول خواهی مدیریت شهری	دشوار بودن تطبیق نظریات جدید شهر و مدیریت شهری با قوانین 65 سال پیش، عدم انطباق وظایف و اختیارات شهرداری، عدم وجود نقش حاکمیتی و سیاست‌گذاری شهرداری در شهر، ضرورت تحقق مدیریت جامع و یکپارچه شهری در شهر، مغفول ماندن شهرها و شهرداری‌ها در ساختار نظام اداری	
شرایط علی	فرصت اجرایی کردن پروژه‌های عملیاتی دانشگاه در شهرداری، رشد دانشگاه و بهبود وضعیت شهر در نتیجه تعامل مناسب دانشگاه و شهرداری، تحقق بهتر اهداف دانشگاه با استفاده شهرداری، صنایع و... از دستاوردهای آن	
دانشگاه جامعه محوری	گسترش منابع دیجیتال و دسترسی به فضای مجازی	
سواد دیجیتالی	توزیع جمعیتی و سرانه ی فضاهای فرهنگی و زیر ساختهای فناوری	
نیاز به زیرساخت‌های فناوری از جمله شبکه‌های اینترنتی، زیر ساختهای عمومی حوزه حمل‌ونقل و خدمات عمومی، ضعف زیرساخت‌های فرهنگی شهر		
قدرت و بافتار سیاسی، اجتماعی و ایدئولوژیکی حاکم بر مدیریت و فعالیت‌های یادگیری شهرداری اهواز	ساخت قدرت، فرازاها و فرودهای طیف‌های سیاسی و قومی در شهرداری و شورای شهر، غالب شدن تفکرات ایدئولوژیکی و در حاشیه ماندن برخی فعالیت‌ها در شهرداری، احساسی و سیاسی بودن فعالیت‌های شورای شهر و شهرداری اهواز، فضای تبلیغاتی و انتخاباتی حاکم بر شوراها، خویشتن‌اند گزینی در انتصابات	
وجود مرکز آموزش علمی کاربردی شهرداری اهواز	وجود مرکز آموزش علمی کاربردی شهرداری اهواز	
شرایط زمینه‌ای	وجود دانشگاه مادر شهید چمران و جندی‌شاپور در اهواز	
وجود دانشگاه‌های مادر شهید چمران (با 53 گروه آموزشی و 333 رشته تحصیلی، 57 انجمن علمی، 8 کانون فرهنگی و 9 کانون اجتماعی) و جندی‌شاپور (با 11 دانشکده، 15 انجمن علمی، 17 کانون فرهنگی) در اهواز		
تأمین منابع مالی موردنیاز پروژه‌های شهر یادگیرنده	هماهنگی و رایزنی با دستگاه‌های حاکمیتی و نظارتی فراتر از شهرداری در جهت تأمین بخشی از منابع مالی طرح و هم حمایت‌های معنوی و تداوم طرح، تعیین بودجه و منابع مصرف آن	
راه‌اندازی خانه‌های علم و ساده‌سازی علوم برای شهروندان	راه‌اندازی خانه‌های علم، تدوین تقویم آموزشی، تهیه برنامه به زبان عام توسط محققین، برگزاری کارگاه‌های آموزشی و کلاس‌های علمی در فرهنگ‌سراها و کتابخانه‌ها و کلاس‌های مجازی توسط دانشگاه جهت عمومی‌سازی علم	
فاصله طبقاتی و حاشیه‌نشینی گسترده	وجود جمعیت شناور و حاشیه‌نشین، وندالیسم و تخریب گرایی در نتیجه فاصله طبقاتی، خروج سرمایه‌ها از شهر و انجام ساخت‌وساز در مناطق ارزان و حاشیه‌ای، بدقوارگی و گسترش بی‌رویه فیزیکی شهر، به هم خوردن مبلمان شهری	

ابعاد	مقوله‌ها	کدهای باز
	تفاوت‌های قومی، قبیله‌ای و فرهنگ اجتماعی متفاوت (وجود همزمان بافت روستایی، عشایری و شهری در شهر اهواز)	عدم توافق اجتماعی در نتیجه قوم‌گرایی، بروز تضاد و کشمکش اجتماعی، وجود بافت روستایی، عشایری و شهری توأم در شهر اهواز، کاهش سرمایه اجتماعی و بروز دعوا و کشمکش در کسب مناسب و پست‌های سیاسی و اداری و انتقال این دعوایا به بدنه جامعه در نتیجه اختلافات قومی و قبیله‌ای
	بافت سیال جمعیتی	عدم ماندگاری در شهر، خروج سرمایه‌ها و سرمایه‌گذارها از شهر در نتیجه مهاجر فرصتی شهر، خروج نخبگان علمی و فکری، افراد پاروچیه فعال و تحرک اجتماعی بالا، نیروهای کار ماهر و متخصص، افراد با مهارت‌های شهرنشینی و وضعیت اقتصادی مطلوب، شتاب مهاجرت از روستا و شهرهای محروم به اهواز، تبدیل شدن شهر به کارگاه صنعتی و خوابگاه برای شهرنشینان
	سیاست‌های علمی کشور و نوع و میزان نگاه دانشگاه به بیرون از چارچوب‌های خود (در بخش عرضه و تقاضای توسعه یادگیری شهری)	طرح تقاضا از طرف شهرداری (در قالب تعیین اولویت‌های پژوهشی، تفاهم‌نامه‌ها و ...)، سیاست‌های وزارت علوم
	ضعف در عملیاتی کردن مباحث علمی و ارائه نوآوری‌های علمی و یادگیری مراکز آموزش عالی شهرستان	قدیمی بودن منابع و دیدگاه برخی استادان، تدریس مباحث تئوری و غیرکاربردی در آموزش کارکنان، ضعف استادان در کار اجرایی و عملیاتی بحث‌های علمی، عدم دقت، غوره و انگیزه برخی استادان برای بررسی ضعف‌های شهر، به‌روز و فاخر نبودن کارهای دانشگاه
شرایط مداخله‌گر	کمبود منابع درآمدی لازم شهرداری برای ایجاد و توسعه شهر یادگیرنده	پایین بودن سطح درآمدهای شهرداری از محل عوارض نوسازی، عدم پرداختن یارانه توسط دولت به شهرداری در سال‌های اخیر، ثابت ماندن درآمد شهرداری به دلیل پایین آمدن میزان سرمایه‌گذاری در شهر و ساخت‌وساز، ضرورت کمک گرفتن از متخصصین دانشگاه در زمینه متنوع سازی منابع درآمدی و افزایش راندمان کار شهرداری، پایین بودن سطح خدمات به دلیل کمبود منابع درآمدی
	نگاه و رویکرد انتقادی دانشگاهیان به فعالیت‌های شهرداری	ایجاد برنامه‌های انتقادی پرمخاطب برای تحلیل عملکرد مدیریت شهری و آگاه نمودن آن‌ها به ضعف‌های جدی در حوزه یادگیری و آموزش، عدم نگاه انتقادی استادان به کارها و فعالیت‌های شهری
	آموزش به شهروندان و توانمندسازی کارکنان برای ایفای نقش در پروژه شهر یادگیرنده توسط دانشگاه و شهرداری	آموزش به شهروندان جهت ایجاد سواد رایانه‌ای، توانمندسازی و آموزش عمومی و تخصصی در سطوح مختلف کارمندی و کارگری، ایجاد انگیزه در نیروهای کم‌سواد، تغییر دیدگاه و درک ضرورت تغییر، برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌ها، آموزش چگونگی اجرای برنامه‌ها به کارکنان توسط دانشگاه، آموزش مجازی برای کارکنان با حجم بالای کار اجرایی، برون‌سپاری آموزش به دانشگاه
پدیده محوری	شهریادگیرنده: ضرورت هزاره سوم	برنامه‌ریزی برای مدیریت تغییر و تحول نیروی انسانی بر اساس ملاک‌های سازمان یادگیرنده
		1_ احیای پروتکل‌های شهرداری با کمک گروه‌های آموزشی دانشگاه 2_ استفاده از ظرفیت‌های کانون‌های دانشجویی و دانشجویان مستعد در سطح محلات کم برخوردار برای انجام فعالیت‌های آموزشی 3_ راه‌اندازی خانه‌های علم و ساده‌سازی علوم برای شهروندان 4_ مکان یابی خدمات آموزشی در شهر 5_ تبادل اطلاعات بین شهرهای یادگیرنده در سطح ملی و بین‌المللی 6_ طراحی و تولید محتوای آموزشی و یادگیری (برای شهروندان و کارکنان سازمان‌ها) توسط دانشگاه 7_ بهره‌گیری از ظرفیت‌های پایان‌نامه‌ای در دانشگاه‌های منطقه جهت انجام پروژه‌های مطالعاتی شهرداری 8_ تأسیس مرکز تأیید طرح‌های اجرای شهری متشکل از کارشناسان علمی نهادهای اجرایی و دانشگاه 9_ استفاده از ظرفیت‌های علمی و فکری دانشگاه در بخش طراحی، مشاوره، نظارت و ارزیابی پروژه شهر یادگیرنده 10_ راه‌اندازی کارگروه‌های مشترک و اتاق‌های فکر با دانشگاهیان
راهنما	بهره‌گیری از ظرفیت‌های علمی، فکری، آموزشی، پژوهشی و فرهنگی دانشگاه	1_ پیوستن به شبکه جهانی شهرهای یادگیرنده یونسکو و عضویت در سازمان‌های بین‌المللی (در حوزه‌ی شهری و محیط زیستی و فرهنگی) 2_ استفاده از تجارب کشورها و شهرهای مختلف و بومی‌سازی آن‌ها 3_ بهره‌گیری از تجارب مشابه شهرهای فعال در حوزه آموزش، پژوهش و خدمات مشاوره‌ای
	تعاملات کلان برون‌شهری و برون‌مرزی با کلان‌شهرها و شهرهای توسعه‌یافته‌تر داخلی و جهانی و همچنین نهادهای بین‌المللی فعال مانند یونسکو	1_ نیازسنجی دقیق (شناسایی ظرفیت‌ها، کمبودها و مشکلات شهر) و تعیین اولویت‌های پژوهشی شهر 2_ بسط و نهادینه کردن مفهوم شهر یادگیرنده توسط دانشگاه و القای آن به مسئولین شهر از طریق برگزاری نشست‌ها، کنفرانس‌ها و..

ابعاد	مقاله‌ها	کدهای باز
	نهادینه کردن آموزش شهروندی با مشارکت همه ذینفعان	1_ تشویق به یادگیری از طریق طرح‌های خلاقانه (گردشگری ادبی، گردشگری هنری و...) 2_ تدوین فعالیت‌های فرهنگی، هنری و اجتماعی برای غنی کردن زندگی روزمره شهروندان 3_ توسعه آموزش شهروندی توسط همه نهادهای شهر به فراخور وظایف سازمانی
	طراحی ساختارها و تشکیلات موردنیاز در شهرداری و مجموعه مؤسسات ذی‌ربط و ایجاد و توسعه نهادهای مختلف	1_ تشکیل کمیته شهر یادگیرنده با حضور همه ذینفعان 2_ مکانیزه کردن فرایندهای شهرداری 3_ تقویت محله محوری (تفکیک شهر به محله‌هایی با تشخیص و هویت خاص خود) 4_ تقویت سازمان‌های واسطه‌ای
	اطلاع‌رسانی، هویت بخشی و تحریک به یادگیری در طراحی منظر شهری، نماهای شهری، نمادها و نشانه‌های شهری به صورت مستمر و هدفمند	1_ تحریک به یادگیری و استفاده از پیام‌های آموزشی در طراحی منظر شهری، نماهای شهری، نمادها و نشانه‌های شهری 2_ اطلاع‌رسانی مستمر و شفاف به شهروندان در طراحی منظر شهری، نماهای شهری، نمادها و نشانه‌های شهری 3_ تقویت هویت شهروندی و تعلق خاطر شهروندان به شهر در طراحی منظر شهری، نماهای شهری، نمادها و نشانه‌های شهری
	تدوین برنامه‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت، بلندمدت برای ایجاد و توسعه شهر یادگیرنده	طراحی یک برنامه اجرایی گسترده، بلندمدت و مرحله‌ای در بخش‌های مختلف در قطعات مختلف مثل پازل و پیاده‌سازی مرحله‌ای آن
	برند سازی شهر یادگیرنده به منظور تأکید بر نقش آن در گفتمان عمومی	اعمال برچسب شهر یادگیرنده برای کلیه پروژه‌های مرتبط به منظور تأکید بر نقش آن در گفتمان سازی عمومی
	رشد و بلوغ اجتماعی شهروندان	افزایش آگاهی و دانش شهروندان، رشد سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، رشد فردی، شهروندان مدرن و بالغ، کاهش آسیب‌ها و مشکلات ناشی از ناآگاهی‌ها و کمبود اطلاعات، شهروند توسعه‌یافته، آگاهی، مسئولیت‌پذیری، نظم و قانون پذیری، مشارکت سیاسی بالا و مؤثر و رسیدن به کیفیت بالاتری از حکمرانی در جامعه در نتیجه آگاهی شهروندان، شفاف‌تر شدن تصمیمات مدیریت شهری، تجزیه و تحلیل فعالیت‌های شهری توسط شهروندان، افزایش همکاری شهروندان در موقعیت‌های بحرانی شهر و دخیل شدن آن‌ها در تصمیم‌گیری‌ها در نتیجه ارتقای سطح آگاهی
	توسعه فعالیت‌های آموزشی و تعاملات فرهنگی در شهر	برگزاری رویدادها و جشنواره‌های فرهنگی (جشنواره غذا، لباس اقوام، صنایع‌دستی)، تعامل شهرداری با سازمان‌های فرهنگی (صداوسیما، آموزش و پرورش، ارشاد اسلامی، مساجد و فرهنگ‌سراها و خانه‌های علم)، افزایش دسترسی شهروندان به مراکز یادگیری اجتماعی (فرهنگ‌سراها، کتابخانه‌ها و...)
	توسعه انجمن‌ها و شبکه‌های علمی و فرهنگی در سطح شهر	انجمن کتاب، مطبوعات، شبکه و گروه‌های آموزشی مدارس، خبرگان صنعت، انجمن‌های تولیدی و کشاورزی و خدماتی
	تصمیم‌گیری‌های علمی و مطلوب‌تر در سطح شهر	جلوگیری از دوباره‌کاری‌ها یا انجام کارهای علمی پیش از شروع پروژه‌ها، کاهش هزینه‌های پرت و تسهیل رسیدن به اهداف، حذف اقدامات نمایشی شهرداری، کاهش هزینه‌های مدیریت شهری، استفاده بهتر از منابع و کاهش هزینه‌های مدیریت شهری
پیامد	افزایش تعاملات دانشگاه و شهرداری در حوزه‌های علمی و یادگیری برای ایجاد و توسعه شهر یادگیرنده	تقویت حضور دانشگاه در برنامه‌ریزی‌های شهرداری، شکل‌گیری حلقه‌های اتصال جهت تسهیل ارتباط دانشگاه و شهرداری، تسهیل تعاملات (شهروند با ارگان‌ها، دانشگاه با شهرداری، سازمان‌ها با هم و اشتراک‌گذاری اطلاعات و کاهش بروکراسی)
	تناسب توزیع خدمات آموزشی با توزیع جمعیت شهری	سرانه آموزش، سرانه کتاب، سرانه فضاهای فرهنگی و ... متناسب با توزیع جمعیتی، متناسب با سطح نیاز، متناسب با ویژگی‌های محلی و محله‌ای، توجه به کمبودها در سرانه‌های شهری محلات با توجه به استعدادها و ظرفیت‌ها و مطالبات شهروندان
	رشد و تعالی فضا و منظر شهری و توسعه فضای یادگیری در سطح شهر	گسترش استفاده از عکس‌ها، تندیس و سردیس‌های مفاخر هنری، ادبی، علمی و ... اهوازی در شهر و آشنایی شهروندان با آن‌ها، گسترش به کارگیری تنوع گونه‌های جانوری و گیاهی در ساخت المان‌ها، استفاده از کتابخانه‌ها، موزه‌ها، مساجد، فرهنگ‌سراها، مراکز فرهنگی و ورزشی، پارک‌ها به عنوان فضاهای یادگیری
	افزایش تعاملات شهرداری در سطح ملی و بین‌المللی	افزایش تعاملات بین‌المللی در نتیجه پیوستن به شبکه جهانی شهرهای یادگیرنده یونسکو و عضویت در سازمان‌های بین‌المللی (در حوزه‌ی شهری و محیط زیستی و فرهنگی)، استفاده از تجارب کشورها و شهرهای مختلف و بومی‌سازی آن‌ها و بهره‌گیری از تجارب مشابه شهرهای فعال در حوزه آموزش، پژوهش و خدمات مشاوره‌ای
	ایجاد ضمانت وجود و ارائه پیوست آموزش شهروندی برای همه پروژه‌های بزرگ و متوسط شهر	ارائه پیوست‌های آموزش شهروندی برای همه پروژه‌های بزرگ و متوسط شهر (حمل‌ونقل و ترافیک، پسماند، خدمات شهری، زیباسازی منظر شهری، فرهنگ ترافیک، فضای سبز و...)، تدوین تقویم آموزشی و اطلاع‌رسانی به شهروندان

استفاده از روش داده بنیاد و مقاله‌های استخراج‌شده حاصل از کدگذاری محوری و دسته‌بندی آن‌ها در مرحله کدگذاری انتخابی، الگوی ایجاد شهر یادگیرنده با محوریت دانشگاه در کلان‌شهر اهواز به شکل 1 قابل ارائه است

شرایط علی	عوامل مداخله گر
1 توزیع جمعیتی و سرانه ی فضاهای فرهنگی و زیر	1 سیاست‌های علمی کشور و نوع و میزان نگاه دانشگاه به بیرون از چارچوب های خود (در بخش عرضه و
2 قدرت و بافتار سیاسی، اجتماعی و ایدئولوژیکی حاکم بر مدیریت و فعالیت‌های یادگیری	2 ضعف در عملیاتی کردن مباحث علمی و ارائه نوآوری های علمی و یادگیری مراکز آموزش عالی شهرستان
3 وجود مرکز آموزش علمی کاربردی شهرداری اهواز	3 کمبود منابع درآمدی لازم شهرداری برای ایجاد و
4 وجود دانشگاه‌های مادر شهید چمران و جندی	4 نگاه و رویکرد انتقادی دانشگاه‌ها به فعالیت‌های
5 تأمین منابع مالی مورد نیاز پروژه های شهر	5 آموزش به شهروندان و توانمند سازی کارکنان برای ایفای نقش در پروژه شهر یادگیرنده توسط دانشگاه
6 راه اندازی خانه های علم و ساده سازی علوم برای	6 بخشی نگری نهادهای رسمی و سازمان‌های دارای نقش و ملموریت در حوزه فرهنگ (ارشاد، صدا و
7 تفاوت‌های قومی، قبیله ای و فرهنگ اجتماعی	
8 جلب‌جایی جمعیتی و مشکلات ناشی از مهاجر	
9	پدیده محوری

راهِبردها

تعاملات کلان برون شهری و برون مرزی با کلان شهرها و شهرهای توسعه یافته تر داخلی و جهانی و همچنین نهادهای بین المللی

نهادینه کردن آموزش شهروندی با بهره گیری از همه ظرفیت های سلزمان های رسمی دولتی، بخش خصوصی و انجمن های مردم

و تحریک به یادگیری در طراحی منظر شهری، نماهای شهری، نمادها و نشانه های شهری به صورت

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم انسانی
 پیامدها

نسل ۱. الگوی پارادایمی ایجاد شهر یادگیرنده با محوریت دانشگاه در کلان شهر اهواز از منظر برنامه ریزی آموزشی

بحث و نتیجه گیری

نتایج حاصل از مصاحبه‌ها بیانگر گرایش به تغییر رویکرد مدیریت شهرداری به سمت مدیریت یکپارچه شهری و بازنگری قوانین در مدیریت شهری است. در حال حاضر دیدگاه مدیریت یکپارچه شهری در کشور ما حاکم نیست و علاوه بر شهرداری، سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی و غیردولتی دیگری نیز عهده‌دار انجام امور محلی هستند سازمان‌ها و نهادهای متعددی، متولی و مجری مدیریت در شهر هستند و هر کدام قوانین و مقررات مربوط به خود را دارند. به نظر می‌رسد در بسیاری از فضاهای شهری، بخش‌های دولتی و خصوصی به‌جای همکاری در حل مشکلات، به عملکرد جدا از هم گرایش دارند. هر اداره دولتی یا نظام علمی تنها به بخش کوچکی از پیکره‌بندی شهر نظر دارد. بنا به نتایج این پژوهش و سایر پژوهش‌ها (Kazemian and Mir Abedini, 2011, Noruzivand 2011; Shieh, 2003; Parhizkar and Firouzbakht, et al., 2015) قوانین موجود در حوزه مدیریت شهری به دوره‌هایی بازمی‌گردد که ابعاد، تفکرات و نظریه‌های شهری به شکل کنونی وجود

نداشت و در نتیجه هماهنگی طرح‌ها و نظریه‌های جدید مدیریتی با چارچوب قوانین و ضوابط مربوط به سال 1334 کار دشواری است مؤلفه دیگری که تقریباً همه مصاحبه‌شوندگان به آن اشاره کردند، قوت و بافتار سیاسی، اجتماعی و ایدئولوژیکی حاکم بر مدیریت و فعالیت‌های یادگیری شهرداری اهواز بود. فرهنگ و بافت سیاسی و اجتماعی همیشه می‌تواند هم بازدارنده باشد و هم پیش برنده. تجربه دنیای امروز و کشورهای توسعه‌یافته نشان داده است هر قدر این بافت‌ها سیاسی‌تر و ایدئولوژیکی‌تر باشند، بازدارندگی آن‌ها برای شکل‌گیری شهر یادگیرنده قوی‌تر خواهد بود. هرگاه که حاکمیت و غلبه ایدئولوژی چه در دانشگاه و چه در شهرداری و حتی سایر نهادها، تعیین‌کننده باشد، رسیدن به اجماع در اهداف اصلی شهر یادگیرنده، دشوار شده و توجه به نیازهای عموم مردم و اقشار و گروه‌های اجتماعی مختلف مانند زنان و اقلیت‌های قومی و دینی و حتی روستاییان و یا مهاجران و حاشیه‌نشینان که عمدتاً از گروه‌های قومی و محروم‌تر هستند، تحت‌الشعاع برخی هنجارهای رسمی و حکومتی و یا مجادلات گروه‌های سیاسی و قومی و ... به حاشیه و فراموشی سپرده خواهد شد.

سیاست‌های علمی کشور و نوع و میزان نگاه دانشگاه به بیرون از چارچوب‌های خود (در بخش عرضه و تقاضای توسعه یادگیری شهری) نیز از مهم‌ترین عوامل مداخله‌گر برای ایجاد و توسعه شهر یادگیرنده شناسایی شد. تأکید بیشمار بر ارائه مقاله در آیین‌نامه ارتقاء اعضای هیئت‌علمی موجبات افزایش کمی مقالات را فراهم کرده به طوری که اساتید بیش‌ازپیش به ارائه مقاله پرداخته و دیگر توجهی به فعالیت‌های پژوهشی و ارتباط با صنعت و محیط اطراف در جهت رفع مشکلات جامعه ندارند. هر چند در سال 1398 اصلاح آیین‌نامه با الحاق ماده 5 صورت گرفت اما در اصل ماجرا تغییر مشهودی ایجاد نشد.

بدون شک زیرساخت‌ها و منابع مالی نیز از عوامل موثر در یادگیرندگی شهر اهواز هستند. چه زیرساخت‌های فرهنگی، اقتصادی و فناوری و چه زیر ساخت‌های آموزشی. یکی از شاخصه‌های مهم در رشد و توسعه فرهنگی هر جامعه‌ای، وجود زیرساخت‌های لازم به عنوان آن بخش است که متاسفانه در شهر اهواز زیر ساخت‌های فرهنگی و آموزشی مناسبی همچون، فرهنگسرا، سرای محله، مسجد و مجموعه‌های فرهنگی ورزشی ساخته نشده است. با توجه به کمبودهایی که در این بخش احساس می‌شود، ضرورت دارد شهرداری اهواز با همکاری دیگر نهادهای شهر در صدد انجام فعالیت‌های تاثیرگذار در حوزه فرهنگ باشد. برنامه ریزی در جهت توانمندسازی فرهنگی و اجتماعی شهروندان به منظور رساندن سرانه‌های فرهنگی و اجتماعی به حد استاندارد، برگزاری جشن‌ها و مراسم مختلف در مناسبت‌های ملی و مذهبی، راه‌اندازی پروژه گردشگری ادبیات، انتقال آموزش‌های شهروندی به کودکان و نوجوانان در قالب طرح‌های مختلف، توانمند سازی و ترغیب جوانان و نوجوانان در عرصه مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی ... مکان‌یابی خدمات آموزشی در شهر، ساخت و توسعه مکان‌های فرهنگی از جمله سرراهی محله از جمله این فعالیت‌ها است.

البته همه بار فرهنگی و آموزشی شهر اهواز برای ایجاد شهر یادگیرنده بر روی دوش شهرداری نیست ولی متاسفانه رویکرد منسجم و واحدی برای توسعه سخت‌افزارهای فرهنگی دیده نمی‌شود، چرا که نهادهای متولی فرهنگی در شهر اهواز بر اساس تقسیم کار مشخص و هدفگذاری واحد عمل نمی‌کنند. اصولاً مشخص نیست که سهم هر یک از نهادهای فرهنگی استان مانند ارشاد، سازمان تبلیغات، صدا و سیما، حوزه‌های علمیه، دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و شهرداری در توسعه نرم‌افزاری و سخت‌افزاری فرهنگ استان و اهواز چه میزان است. در کلانشهر اهواز بخشی از شرکت‌های صنعتی نیز هزینه‌ها و اقداماتی در حوزه آموزش فرهنگ انجام می‌دهند که البته می‌توان آن اقدامات را پراکنده کاری و ناهماهنگ با سایر حوزه‌های فعال در عرصه فرهنگی ارزیابی کرد، زیرا در قالب یک برنامه مشخص کلی که مورد تفاهم همه متولیان و نخبگان فرهنگی در استان بوده، صورت نگرفته است. از این به منظور جلوگیری از موازی کاری‌ها و عمل کردن جزیره‌ای، همکاری و اتصال همه‌ی اجزای شهر نه تنها در بعد فرهنگی و آموزشی بلکه در سایر بعدهای اقتصادی، اجتماعی و ... ضروری است.

نیازسنجی، نیازسازی و تبیین معیارهای توزیع عادلانه خدمات شهری یکی از راهبردهای مهم ایجاد و توسعه شهر یادگیرنده در اهواز است. شناخت، مطالعه و نیازسنجی‌های دقیق ظرفیت‌ها، کمبودها و مطالبات شهروندان قبل از اجرای پروژه‌ها و همچنین مشکلات اجرایی و تأمین امکانات لجستیکی از جمله اقدامات کاربردی و جدی است. برای ایجاد یادگیرندگی در شهر و به منظور شکل دادن فضاهای مناسب و همگون برای این امر، ضرورت دارد به ظرفیت‌ها، استعدادها، کمبودها و مطالبات شهروندان در سرانه شهری محلات توجه ویژه‌ای شود. همانطور که عبدالمی و سلیمانی (1397) بیان می‌کنند، بین توزیع خدمات و تراکم جمعیت در شهر اهواز رابطه ضعیفی وجود دارد. در مناطق یک افزایش جمعیت و در مناطق 6، 7 و 8 افزایش سطح خدمات شهری وجود دارد. بنابراین ارائه یک نسخه یا راهکار واحد برای تمام محلات شهر اهواز منطقی نیست و قبل از هر اقدامی باید کمبودها را شناسایی کرد. بررسی، شناسایی و دسته‌بندی این مسائل سبب می‌شود در راستای ایجاد شهر یادگیرنده به راهکارهای مناسبی دست یافت.

یکی دیگر از راهبردهای مهم پژوهش حاضر، بهره‌گیری از ظرفیت‌های علمی، فکری، آموزشی و پژوهشی و فرهنگی دانشگاه است. اگرچه دلیل اصلی وجودی دانشگاه‌ها، توسعه سرمایه فکری است، اما انجام این کار در خلا برج عاج عاقلانه نیست و آن‌ها تخصص، امور مالی و سرمایه انسانی را به شهرها و مناطق به‌عنوان بخشی از عملکرد عادی خود ارائه و دریافت می‌کنند (Longworth, 2006). دانشگاه‌ها می‌توانند با فعالیت‌هایی مانند؛ احیای پروتکل‌های شهرداری با کمک گروه‌های آموزشی دانشگاه، استفاده از ظرفیت‌های کانون‌های دانشجویی و دانشجویان

مستعد در سطح محلات برای انجام فعالیت‌های آموزشی، راه‌اندازی خانه‌های علم و ساده‌سازی علوم برای شهروندان، طراحی و تولید محتوای آموزشی و یادگیری (برای شهروندان و کارکنان سازمان‌ها)، بهره‌گیری از ظرفیت‌های پایان‌نامه‌ای در دانشگاه‌های منطقه جهت انجام پروژه‌های مطالعاتی شهرداری، مکان یابی خدمات آموزشی در شهر، تأسیس مرکز تأیید طرح‌های اجرای شهری متشکل از کارشناسان علمی نهادهای اجرایی و دانشگاه، استفاده از ظرفیت‌های علمی و فکری دانشگاه در بخش طراحی، مشاوره، نظارت و ارزیابی پروژه شهر یادگیرنده و راه‌اندازی کارگروه‌های مشترک و اتاق‌های فکر با دانشگاهیان، به بسط و نهادینه کردن این موضوع بپردازند. این نتیجه با نتایج پژوهش‌های، Goddard and Chatterton 1999; Morgan, 2002; Kitagawa, 2004; Longworth, 2006; Regional Cooperation and Development Organization, 2007; European Specialized Network in the Learning Area, 2008; Pascal International Observatory, 2014; Bayat et al., 2012; Server et al., 2016 همسو است. از تحقیقات ذکر شده می‌توان به‌روشنی به اهمیت نقش محوری دانشگاه در شناسایی مؤلفه‌ها و عوامل تأثیرگذار و تعیین و تدوین شاخص‌های تحقق شهر یادگیرنده از منظر برنامه ریزی آموزشی پی برد. دانشگاه به‌عنوان پلی ارتباطی بین چهار خرده نظام معرفت، منزلت، قدرت و ثروت با برخورداری از فناوری‌ها و اندیشه‌های نو می‌تواند هر لحظه در شریان‌های حیاتی شهر نیرویی نوین تزریق کند و مدیران شهری نیز می‌توانند با کار بست ایده‌های نوظهور دانشگاهیان، پایه و اساس توسعه پایدار و پیشرفت جامعه را پایه‌ریزی کنند و پاسخگوی نیازهای شهر و شهروندان باشند.

ملاحظات اخلاقی

در جریان اجرای این پژوهش و تهیه مقاله کلیه قوانین کشوری و اصول اخلاق حرفه‌ای مرتبط با پژوهش رعایت شده است

حامی مالی

کلیه هزینه‌های پژوهش حاضر توسط نویسندگان مقاله تأمین شده است.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان، مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است. این مقاله قبلاً در هیچ نشریه‌ای اعم از داخلی یا خارجی چاپ نشده است و صرفاً جهت بررسی و چاپ به دو فصلنامه مطالعات برنامه ریزی آموزشی ارسال شده است.

تقدیر و تشکر

بدینوسیله گروه تحقیق بر خود الزم میدانند از تمام مشارکت‌کنندگان در پژوهش که در جهت انجام این پژوهش ما را همراهی و یاری کرده‌اند صمیمانه تقدیر و تشکر کنند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- Abdollahi, A., & Solaymani, D. M. (2018). Analysis of distribution of population and services in Ahwaz by Hybrid models. *Territory*, 15(58), 83-99
- Chambers, J. (2010). *The learning society*. CICO Systems.Inc.
- Delanty, G. (2003). Ideologies of knowledge society and cultural. Contradiction of higher education. *Policy of Futures in Education*, Vol 11 (1): 71- 82.
- Di Sivo, M. & Ladiana, D. (2010). Towards a learning City the neighborhood lab and the lab net. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 5349-5356.
- Dohmen, G. (1996). Lifelong learning. Guidelines for a modern education policy. Bonn: Federal Ministry for Education, Science. *Research and technology* .
- Duke, CH. (2002). Managing the learning university. USA: SRHE and Open University Press.
- Facer, K. & Buchczyk, M. (2019). Towards a research agenda for the ‘actually existing’ Learning City. *Oxford Review of Education*, 45:2, 151-167
- Faris, R. (2006). Learning Cities: Lesson Learned, in Support of Vancouver Learning city Initiative” <http://www.members.shaw.ca>
- Goddard, J.B. Chatterton, C. (1999). Regional Development Agencies and the knowledgeeconomy: harnessing the potential of universities. *Environment and Planning C: Government and Policy*. vol. 17 pp.685-699.
- Hartley, D. (2000). Realizing the University in An Age of Supercomplexity. *Journal of Education for Teaching*, 26(3), 313.
- Hutchins, R. M. (1968). *The learning society*. London: Pall Mall Press.
- iEARN International Education and Resource Network. (2005). found on <http://www.iearn.org/projects/index.html>
- Illich, H. (1973). Deschooling society. Harmondsworth UK: penguin. 20-104.
- Jarvis, P. (2008). *Globalization, lifelong learning and the learning society*. London and New York: Routledge.
- Knapper, Ch., Croply, A. (2000). *Lifelong learning in higher education*. London: Kogan Page.
- LILARA project. (2006). *details from University of Stirling Centre for Research into Lifelong Learning*, Airthrey Castle, Stirling
- Longworth, N. (2000). Making Lifelong Learning Work: Learning Cities for a Learning Century. Kogan Page Limited. London.uk.
- Longworth, N. (2000). *Towards a European Learning Society (TELS)*. Project Report presented to the European Commission November 2000. Also available [online] www.longlearn.org.uk
- Longworth, N. (2006). *Learning cities, learning regions, learning communities: Lifelong learning and local government*. London: Routledge.
- Longworth, N. (2011). Norman Longworth on Learning Cities. www.longlearn.org.uk
- Jain, M. (2005). Shikshantar: The Peoples' Institute for Rethinking Education and Development. *Journal of Futures Studies*, 10(1), 115-118.
- Longworth, N., Davies, W. K. (1996). *Lifelong Learning: New Vision, New Implications, New Roles for People, Organizations, Nations and Communities in the 21st Century*. Kogan Page Limited, 120 Pentonville Rd., London N1 9JN, England, United Kingdom
- Morgan, B. (2002). Higher education and regional economic development in Wales: an opportunity for demonstrating the efficacy of devolution in economic development. *Regional Studies*, 36(1), 65-73.
- OECD (2007). *Globally Competitive, Locally Engaged – Higher Education and Regions*. Paris: OECD.

- PASCAL International Observatory. (2014). Learning Cities: the Role of the 'Region-intensive' University".
- Parhizkar, A and Firouzbakht, A. (2012). Iran's urban management perspective with emphasis on urban sustainable development. *Geographical Journal of Territory*, 8 (32), 43-66.
- Ranson, S. (1998). *Toward a learning society*. New York: Cassell.
- UNESCO, U. (2015). UNESCO Global Network of Learning Cities: Guiding Documents. *Hamburg: UNESCO UIL. Retrieved July, 13, 2017.*
- Unesco. (1972). *Learning to be: The world of education today and tomorrow*. New York: Unesco.
- Van Der Zee, H. (2006). 20 The learning society. *From Adult Education to the Learning Society: 21 Years from the International Journal of Lifelong Education*, 331

